

ТИХОМИРОВ Д. О.,

кандидат юридичних наук,
докторант докторантури та аспірантури
(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 340.1

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-4-9>

БЕЗПЕКА ЯК ПРЕДМЕТ ВІТЧИЗНЯНИХ ЮРИДИЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Стаття присвячена якісному та кількісному аналізу проблем наукового дослідження правових проблем безпеки, зокрема, виокремленню та систематизації предметного поля здійснених в Україні дисертаційних досліджень з різних юридичних наук, його співставлення з паспортами спеціальностей (2008 р.) та примірним переліком, описом предметних напрямів досліджень в межах спеціальності 081 «Право» (2018 р.)

Метою статті є здійснення якісного та кількісного аналізу стану та динаміки юридичних дисертацій з правових проблем безпеки в юридичній науці та окремих юридичних наукових дисциплінах у співвідношенні з відповідними нормативно визначеними напрямками предметних досліджень.

Під час проведення дослідження використовувались наступні методи наукового дослідження: порівняльний, структурний, інтерпретаційний методи, методи аналізу та синтезу, метод статистики та інші.

Результатами дослідження є наступні висновки:

1) порівняння досліджень з паспортами спеціальностей (2008 р.) дає можливість зробити висновок, що в одних випадках предмети дисертацій знаходяться за межами тих напрямів, що зазначені в них, в інших навпаки, напрями, що було визначено – не досліджувалися. Наприклад, правові основи продовольчої безпеки або особливості права міжнародної безпеки як галузі міжнародного права;

2) здійснений аналіз свідчить про досить низьку кількість таких досліджень у порівнянні з їх загальною кількістю як загалом в юридичних науках, так й в окремих юридичних наукових дисциплінах;

3) спостерігається невідповідність між практичним значенням проблем безпеки в різних сферах суспільного життя та станом їх наукового осмислення, але є підстави сподіватися, що новий поштовх активізації юридичних досліджень проблем безпеки нададуть рекомендовані МОН України напрями досліджень, зокрема в частині введення нових юридичних наук права національної безпеки та військового права, проте це не вирішує проблем нових ракурсів осмислення безпеки-небезпеки в межах інших юридичних наук, оскільки вони не охоплюються тільки питаннями власно національної безпеки.

Ключові слова: юридичні науки, дисертації, дослідження, безпека, види безпеки, суб'єкти забезпечення безпеки, паспорти спеціальностей.

The article is devoted to qualitative and quantitative analysis of the problems of scientific research of legal security issues, in particular, the distinction and systematization of the subject field of the dissertation researches carried out in Ukraine on various legal sciences, its comparison with the passports of specialties (2008) and an exemplary list and description of the subject areas of research within specialty 081 “right” (2018).

The purpose of the article was to carry out qualitative and quantitative analysis of the state and dynamics of legal dissertations on legal security issues in legal science and certain legal scientific disciplines in relation to the corresponding normatively defined directions of subject studies.

During the research, the following methods of scientific research were used: comparative, structural, interpretive methods, methods of analysis and synthesis, statistical method, and others.

The findings of the study are as follows:

1) comparison of researches with passports of specialties (2008) makes it possible to conclude that in some cases, the subjects of theses are outside the directions indicated in them, while on the contrary, the directions that were determined – were not investigated, for example, the legal basis food security or the particularities of international security law as an area of international law;

2) the analysis made shows a rather low number of such studies in comparison with their total number as a whole in the legal sciences, as well as in some legal scientific disciplines;

3) there is a discrepancy between the practical significance of the security problems in various spheres of public life and the state of their scientific reflection, but there is reason to hope that a new impetus for the activation of legal research on security issues will provide research directions recommended by the Ministry of Education and Science of Ukraine, in particular regarding the introduction of new national law on national security law and military law, however, this does not solve the problems of new perceptions of security-danger within other legal sciences, since they are not only covered by the law in full national security.

Key words: *legal sciences, dissertations, research, safety, types of security, subjects of safety, passports of specialties.*

Вступ. Проблеми безпеки та її забезпечення були, є і будуть фундаментальними для незалежної України, які багато в чому зумовлюють стан та перспективи її розвитку в різних сферах суспільного життя. «Нині дедалі більше стає очевидним, що модель національної безпеки, яка сформувалася в Україні впродовж останніх трьох років, є тимчасовим конструктом не лише в структурно-історичному, але й у політико-функціональному розумінні. Цей конструкт україно-суперечливий, позначений контрастами, морально сумнівний» [1].

Прийнятий 21.06.2018 р. України «Про національну безпеку України», визначає правову основу, принципи державної політики у сферах національної безпеки та оборони, фундаментальні національні інтереси, засади демократичного цивільного контролю, загрози національній безпеці України, розмежує повноваження державних органів у сферах національної безпеки і оборони, запроваджує комплексний підхід до планування у сферах національної безпеки і оборони [2], закладає основи перспективної моделі забезпечення національної безпеки та зумовлює необхідність і доцільність нових підходів до наукового осмислення правових проблем національної безпеки. Про це свідчить і «Стратегія національної безпеки України», в якій визначається, що «політика національної безпеки України ґрунтується на повазі до норм і принципів міжнародного права. Україна захищатиме свої фундаментальні цінності, визначені Конституцією та законами України. Йдеться про незалежність, територіальну цілісність і суверенітет, гідність, демократію, людину, її права і свободи, верховенство права, забезпечення добробуту, мир та безпеку» [3].

Постановка завдання. Правові аспекти безпеки, її видів та складників, суб'єктів і механізмів забезпечення досліджувалися і досліджуються вченими в межах різних юридичних наук. Результати таких досліджень описані в численних монографіях і наукових статтях, обговорювалися на міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, знайшли своє втілення в пропозиціях та рекомендаціях щодо вдосконалення відповідних нормативно-

правових актів, правового статусу, організації та діяльності суб'єктів забезпечення безпеки тощо. Серед них за низкою причин виокремлюються дисертації як кваліфікаційні наукові праці, вимоги до підготовки та захисту яких нормативно визначені. Так, до кінця 2018 р. діяли паспорти спеціальностей, якими визначалися напрями досліджень в усіх галузях юридичних наук [4].

З 2019 року предметне поле дисертацій визначається підготовленими Національною академією правових наук України та затвердженими МОН України рекомендаційним примірним переліком та описом предметних напрямів досліджень у межах спеціальності 081 «Право» [5]. Систематизація юридичних дисертацій безпекового спрямування в юридичних науках, їх співвідношення із зазначеними вище паспортами спеціальностей та примірним переліком предметних напрямів досліджень, як й останніх між собою, залишилася поза межами спеціальних наукових досліджень.

Постановка завдання. Проблемам системного осмислення юридичних наукових досліджень безпекового спрямування, зокрема й дисертацій, присвятили праці представники різних юридичних наук В.О. Антонов, Ю.А. Краснова, О.О. Бригінець, І.В. Діордіца, О.О. Золотар, Б.А. Кормич, В.А. Ліпкан, Г.О. Пономаренко, А.О. Собакар, О.О. Теличкін, В.Г. Фатхутдінов, А.А. Вознюк, О.П. Литвин, В.А. Мисливий, М.М. Микієвич та інші вчені.

Метою статті є якісний та кількісний аналіз стану та динаміки юридичних дисертацій з правових проблем безпеки в юридичній науці та окремих юридичних наукових дисциплінах у співвідношенні з відповідними нормативно визначеними напрямами предметних досліджень.

Результати дослідження. Обрання база даних щодо захищених дисертацій в якості основи цього дослідження зумовлена тим, що дисертація – кваліфікаційна наукова праця, яка відповідає актуальним завданням сучасного розвитку науки і практики, поглиблює дослідження закономірностей природи і суспільства, підготовлена для прилюдного захисту та одержання наукового ступеня, вимоги до якої нормативно визначені. Основний зміст дисертацій, поданих до захисту, оприлюднюється у вигляді монографій або статей у наук, журналів, збірниках, учених записках чи працях вузів і науково-дослідних установ, набуває наукового визнання в процесі захисту та подальших процедурах. Повнота і системність викладу предмета дисертаційного дослідження є основною перевагою дисертації перед будь-яким іншим науковим твором, в тому числі і статтею.

Аналіз чисельності та предметного поля дисертаційних досліджень із проблем безпеки було здійснено станом на 20.05.2019 р. на основі бази даних «Правова наука», яка підтримується Науково-дослідним інститутом інформатики і права та Управлінням координації та планування наукової діяльності апарату Президії НАПрН України (<http://db.ippi.org.ua>).

Кількісні показники мають орієнтовний характер, оскільки не всі дисертації з тих або інших причин внесені до цієї бази даних, окрім того записи дисертацій іноді повторюються, враховуючи особливості їх відображення в базі даних.

Результати кількісного аналізу питомої ваги дисертацій, предметом яких були проблеми безпеки, у порівнянні з загальним обсягом захищених дисертацій з юридичних наук наведено у таблиці.

Період	Загальна кількість досліджень	З них безпекового спрямування	%
1991-1996	305	0	0
1997-2001	868	10	1,2
2002-2006	2037	42	2,0
2007-2011	1658	52	3,1
2012–2016	731	20	2,7
2017-2019	1034	29	2,8
1991-2019	6633	153	2,3

У загальній теорії держави та права осмислення проблем правової природи та забезпечення безпеки мають дещо обмежений характер (з 931 дослідження, лише 5 було присвячено безпосередньо проблемам безпеки, а в межах історії держави та права такі дослідження не здійснювалися). Предмет таких досліджень охоплював забезпечення національної безпеки органами внутрішніх справ України (М.Б. Левицька, 2002), особливості національної безпеки України в контексті сучасних європейських геополітичних трансформацій (М.М. Пендюра, 2006), забезпечення інформаційної безпеки України (Ю.Є. Максименко, 2007), нормативно-правове регулювання компетенції, структури, форм взаємодії державних та недержавних суб'єктів забезпечення державної безпеки України (Л.В. Радовецька).

Осмислення правових проблем безпеки переважно здійснювалося фахівцями Національної академії внутрішніх справ та Національної академії служби безпеки України, в яких увага зверталася на теоретико-правові основи (засади) різних аспектів національної, інформаційної та державної безпеки, особливості нормативно-правового регулювання компетенції, функцій, методів діяльності суб'єктів забезпечення цих видів безпеки, форм взаємодії між собою та недержавними утвореннями.

У науках конституційного та муніципального права з 441 поле 8 наукових досліджень охоплює переважно проблеми: конституційно-правових засад національної безпеки України (В.О. Антонов, 2018; З.Д. Чуйко, 2008) та Угорщини (О.В. Лемак, 2017), забезпечення економічної безпеки (М.І. Завидняк, 2016), організації та діяльності Ради національної безпеки і оборони України (І.М. Петрів, 2004), а також її конституційно-правовий статус (К.В. Тарасенко, 2010), особливостей компетенції та призначення в забезпеченні національної безпеки Уповноваженого Верховної Ради України (В.Б. Барчук, 2006), права людини на безпеку та механізму його забезпечення (В.П. Васьковська, 2006).

Таким чином, основним предметом цих досліджень були конституційно-правові аспекти національної, економічної та особистої безпеки, організації та діяльності суб'єктів їх забезпечення.

У межах наук цивільного права і цивільного процесу, сімейного права та міжнародного приватного права було здійснено 923 дослідження, проте тільки в 3-х із них увага акцентувалася на проблемах безпеки, причому пов'язаних тільки зі шкодою, заподіяною джерелом підвищеної небезпеки, зокрема, відповідною цивільно-правовою відповідальністю (Г.Л. Пендяга, 2007; Н.В. Терещенко, 2003), особливостями договору страхування (Р.В. Соботник, 2015).

У сфері наук трудового права та права соціального забезпечення з 322 досліджень здійснено лише одне, яке стосується забезпечення безпеки праці як умови трудового договору (Л.П. Амелічева, 2008).

Із 225 наукових досліджень земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права, безпека охоплювалася предметами 14 дисертацій переважно в контексті правових проблем екологічної безпеки, зокрема: концептуалізації права екологічної безпеки в Україні (Ю.А. Краснова, 2018), особливостей правового регулювання та забезпечення екологічної безпеки у сферах залізничного транспорту (У.В. Антонюк, 2009), господарської діяльності (Н.В. Барабашова, 1999), автомобільного транспорту (І.В. Бригадир, 2008), теплових електростанцій (Ю.В. Коваленко, 2018), приватизації (І.М. Разумович, 2007; А.С. Євстігнєєв, 2009), видобування нафти та газу (Н.А. Макаренко, 2015), сільськогосподарства (С.М. Романенко, 2008), удосконалення екологічного законодавства (Ю.Л. Власенко, 2010; О.А. Шомпол, 2013), а також на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення (В.І. Сіряк, 2008). Окрім екологічної досліджувалися й відповідні правові проблеми біологічної (Л.В. Струтинська-Струк, 2005) та радіаційної безпеки (О.В. Сушик, 2010).

Найбільший обсяг наукового осмислення проблем правового забезпечення безпеки мають в науках адміністративного права і процесу, фінансового та інформаційного права (з 1432 дисертаційних досліджень 69 або майже 5%).

У сфері адміністративного права і процесу увага дослідників зверталася на проблеми:

а) концептуального дослідження окремих сфер безпеки або їх складових чи аспектів у сфері:

1) національної безпеки України на адміністративно-правові основи її забезпечення (В.А. Ліпкан, 2009), особливості державного контролю (В.Ю. Кобринський, 2009);

2) громадської безпеки на узагальнююче осмислення її адміністративно-правового забезпечення (В.Г. Фатхутдінов, 2017), регулювання та організацію діяльності щодо її охорони та забезпечення (Є.Б. Ольховський, 2004; Ю.С. Небеский, 2008; О.Ю. Прокопенко, 2011; М.В. Шутий, 2011), регулювання при забезпеченні громадської безпеки у надзвичайних ситуаціях (О.В. Барабаш, 2014), забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки під час проведення масових заходів (В.М. Березан, 2014);

3) інших видів безпеки на засади дозвільної діяльності у сфері екологічної безпеки (М.М. Ромanyak, 2010), контроль у галузі забезпечення ядерної та радіаційної безпеки (А.Л. Деркач, 2007), засади забезпечення енергетичної безпеки (О.В. Сердюченко, 2009), регулювання у сфері забезпечення техногенної безпеки (С.С. Засунько, 2006), регулювання забезпечення пожежної безпеки (В.А. Доманський, 2004; М.В. Удод, 2004), засади управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави (Г.О. Пономаренко, 2008), забезпечення фінансової безпеки (К.С. Радзівіл, 2012), правоохоронну діяльність у сфері забезпечення міжнародного миру і безпеки (О.О. Теличкін, 2004);

б) безпеки окремих видів виробничої діяльності, зокрема, підприємницької (Р.О. Банк, 2014), польотів та авіації (А.С. Бичков, 2010; О.О. Золотар, 2011, А.В. Філіппов, 2010), мореплавства (Д.А. Іванов, 2008), пасажирських перевезень автомобільним транспортом (Д.В. Кузьмін, 2014);

в) безпеки дорожнього руху, зокрема, на відповідний державний контроль (А.О. Собакарь, 2012), управління загальнодержавною системою забезпечення (М.М. Довгополова, 2003), адміністративну відповідальність та провадження у справах про правопорушення у цій сфері (Ю.С. Коллер, 2012, М.М. Стоцька, 2007);

г) організації, здійснення та правового регулювання діяльності суб'єктів забезпечення безпеки:

1) міліції / поліції на адміністративно-правові засади та регулювання її діяльності (С.М. Гусаров, 2002; О.Ю. Салманова, 2002; Д.П. Цвігун, 2002; О.С. Доценко, 2003; А.П. Головін, 2004; Н.Г. Павленко, 2006; М.А. Микитюк, 2008; С.М. Пашков, 2008; В.Ю. Кривенда, 2009; В.В. Марков, 2009; О.С. Петренко, 2014; О.В. Батраченко, 2017; контрольно-наглядову діяльність (Ю.Ю. Басова, 2004), забезпечення екологічної безпеки (О.М. Хіміч, 2005)

2) служби безпеки України на використання адміністративно-запобіжних заходів (О.К. Жарий, 2016), протидії тероризму (А.В. Носач, 2017), реалізації правоохоронної функції (О.М. Полковниченко, 2012), реалізацію права громадськості на доступ до публічної інформації про її діяльність (І.Г. Фурман, 2014)

3) органів виконавчої влади (І.В. Кременовська, 2010) – на адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення національної безпеки (С.В. Чумаченко, 2017);

д) забезпечення безпеки окремих груп суб'єктів, зокрема, працівників ОВС (С.В. Гордянко, 2007), особи (О.І. Дубенко, 2009), працівників податкової міліції (Ю.В. Корнеєв, 2002), працівників суду (А.О. Шишко, 2010).

У сфері фінансового права здійснено концептуалізацію правового забезпечення фінансової безпеки (О.О. Бригінець, 2016).

В юридичних наукових дослідженнях інформаційної безпеки увага акцентувалася на проблемах організаційно-правових основ її політики (Б.А. Кормич, 2004), правових основ інформаційної безпеки людини (Д.В. Сулацький, 2011; О.О. Золотар, 2018), регулюванні та забезпеченні кібербезпеки (І.В. Діордіца, 2018; В.В. Бухарев, 2018), інформаційної безпеки держави та органів виконавчої влади (О.В. Логінов, 2005; Г.М. Лінник, 2010; М.М. Мирошниченко, 2018), її забезпечення в діяльності органів Державної фіскальної служби України (А.В. Шапка, 2016).

У науках кримінального права, кримінології та кримінально-виконавчого права з 712 дисертацій виконано 11 досліджень, предмет яких пов'язаний тим або іншим чином із різними аспектами безпеки та її складників.

Дослідження правових аспектів безпеки в науці кримінального права спрямовувалися на проблеми кримінальної відповідальності за створення злочинних об'єднань та участь у них як посягання на громадську безпеку (А.А. Вознюк, 2018), порушення правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху (С.В. Гізімчук, 1999), правил ядерної або радіаційної безпеки (О.О. Пашенко, 2016), застосування заходів безпеки (І.М. Горбачова, 2008), охорони громадської безпеки і народного здоров'я (О.П. Литвин, 1999), кримінально-правового та кримінологічного дослідження злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту (В.А. Мисливий, 2006), профілактики порушень безпеки дорожнього руху (О.М. Мойсюк, 1999) або розслідування їх порушень під час виконання робіт з підвищеною небезпекою (М.Я. Панчишин, 2016), суспільної небезпеки як ознаки поняття злочину (М.Р. Рудковська, 2017).

У науці кримінально-виконавчого права здійснювалося наукове осмислення тільки відбування покарань у виправних колоніях мінімального чи максимального рівня безпеки (С.В. Царюк, 2009, К.С. Остапко, 2018).

У межах наук кримінально-процесуального права, криміналістики, судової експертизи та оперативно-розшукової діяльності (дані щодо останньої враховуючи їх таємний характер відсутні), з 716 дисертацій здійснено 8 досліджень, які стосуються забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства (М.В. Куркін, 1999; О.О. Гриньків, 2010; Б.М. Качмар, 2017), розслідування порушень правил пожежної безпеки, злочинів проти безпеки дорожнього руху та безпеки виробництва (В.М. Кіцелюк, 2017; М.П. Климчук, 2007; І.І. Колеснік, 2017; П.П. Луцюк, 2007; Н.В. Тимофєєва, 2018).

У науці міжнародного права міжнародно-правові аспекти безпеки з 336 досліджень у 16 дисертаціях досліджувалися в контексті:

а) видів безпеки: регіональної безпеки на Близькому Сході (Бані-Насер Фаді, 2016), безпеки мореплавства (В. Бойович, 2003), політики енергетичної безпеки ЄС (Т.А. Грабович, 2016), інформаційної безпеки (О.О. Грицун, 2017), релігійної безпеки (Ю.Ю. Фисун, 2005);

б) статусу, організації, діяльності та співпраці суб'єктів забезпечення безпеки: ролі ООН у забезпеченні міжнародної безпеки (О.Є. Болгов, 1999), співпраці регіональних організацій колективної безпеки з ООН (С.Д. Білоцький, 2008), співпрацю України та Європейського Союзу в кримінальних справах у сфері свободи, безпеки та юстиції (Н.В. Бенч, 2017), співпраці України з Європейським Союзом (О.М. Гладенко, 2010), реформування Ради Безпеки ООН (Є.В. Годованик, 2011), європейської системи безпеки (О.А. Делінський, 2003), статусу Організації з безпеки та співпраці в Європі (С.П. Кубієвич, 2011), організації та діяльності Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики та безпеки (М.М. Микієвич, 2007);

в) права на безпеку, безпеки окремих суб'єктів: розвитку простору свободи, безпеки та юстиції в рамках Європейського Союзу (З.М. Макаруха, 2012), права держави на самооборону в світлі розвитку юридичних гарантій міжнародної безпеки (В. С. Ржевська, 2003), забезпечення безпеки учасників міжнародного кримінального судочинства (Л.О. Фоміна, 2017).

У науках 12.0012 – Філософії права серед 90 досліджень, 12.00.10 – с Судоустрій, прокуратура та адвокатура серед 127 досліджень, 12.00.04 – г Господарське право, господарсько-процесуальне право серед 250 дисертацій подібні дослідження не здійснювалися.

Аналіз паспортів спеціальностей, які було затверджено постановою президії ВАК України від 8 жовтня 2008 р. № 45, за якими проводилася підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації та здійснювалися захисти дисертацій у спеціалізованих вчених рада вищих навчальних закладів, наукових установ України, показує, що напрями досліджень правових проблем безпосередньо сфери безпеки були визначено лише паспортах в окремих спеціальностей, зокрема:

12.00.06 (земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право) – правові проблеми продовольчої безпеки України; екологічні правовідносини з екологічної безпеки; правові питання екологічної безпеки;

12.00.07 (адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право) – інформаційна безпека та її місце в системі забезпечення національної безпеки;

12.00.08 (кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право) – кримінальна відповідальність за комп'ютерні злочини, застосування засобів безпеки;

12.00.10 (судоустрій; прокуратура та адвокатура) – в контексті правового статусу проблем правового регулювання та підвищення ефективності правоохоронної діяльності Служби безпеки України;

12.00.11 (міжнародне право) – право міжнародних договорів.

Такі орієнтації переважно збереглися і в примірному переліку та описі предметних напрямів досліджень в межах спеціальності 081 «Право», затвердженому наказом МОН України № 1477 від 28.12.2018, проте у предметних напрямках досліджень у сферах наук:

а) адміністративного права і процесу виокремлено спеціальне адміністративне право, яке охоплює публічне адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки та публічне адміністрування у сфері оборони;

б) інформаційного права – суттєво розширено предметну сферу таких досліджень, яка містить: правові основи розробки і реалізації державної політики з питань інформаційної безпеки; правові основи інформаційної безпеки та кібернетичної безпеки, як її складової, організації та діяльності суб'єктів забезпечення інформаційної та кібербезпеки; запобігання, виявлення і припинення загроз інформаційній та кібернетичній безпеці; протидія інформаційній агресії, посяганням на державний суверенітет, конституційний лад і територіальну цілісність України з використанням інформаційної сфери, негативним наслідкам застосування інформаційних технологій; правові засади міжнародного співробітництва з міжнародної безпеки та правопорядку в інформаційній сфері.

в) права інтелектуальної власності – правові засади забезпечення національної безпеки та оборони щодо створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності, розпорядження правами на них; правові засади забезпечення біобезпеки у сфері інтелектуальної власності.

Новелою цього переліку є визнання в якості юридичних наук права національної безпеки та військового права, які призначені досліджувати:

1) суспільні відносини у сфері національної безпеки і оборони, як однієї з основних функцій держави;

2) правові основи захисту державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності й недоторканості кордонів України, правового забезпечення державної і воєнної безпеки та безпеки державного кордону;

3) проблеми законодавства і права у сфері національної, колективної та міжнародної безпеки;

4) систему і державно-правові механізми забезпечення національної безпеки і оборони України;

5) нормативно-правове регулювання діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони, військових правоохоронних органів та органів військового правосуддя;

6) правові проблеми імплементації стандартів країн-членів Європейського Союзу та Організації Північноатлантичного договору у законодавство України[5].

Організацію та координацію досліджень цих та інших проблем здійснюватиме створена на базі Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України секція права національної безпеки та військового права Національної академії правових наук України у складі трьох координаційних груп: із системних питань національної безпеки і права; правових питань інформаційної та кібербезпеки; з питань військового права і оборонно-промислового комплексу[6].

Висновки. Якщо порівнювати з паспортами спеціальностей (2008) – в одних випадках предмети дисертацій знаходяться за межами тих напрямів, що зазначені в них, в інших навпаки, напрями, що було визначено – не досліджувалися, наприклад, правові основи продовольчої безпеки або особливості права міжнародної безпеки як галузі міжнародного права.

Здійснений аналіз свідчить про досить низьку кількість таких досліджень у порівняння з їх загальною кількістю як загалом в юридичних науках, так й в окремих юридичних наукових дисциплінах.

Спостерігається невідповідність між практичним значенням проблем безпеки в різних сферах суспільного життя та станом їх наукового осмислення, але є підстави сподіватися, що новий поштовх активізації юридичних досліджень проблем безпеки нададуть рекомендовані МОН України напрями досліджень, зокрема в частині введення нових юридичних наук права національної безпеки та військового права, проте це не вирішує проблем нових ракурсів осмислення безпеки-небезпеки в межах інших юридичних наук, оскільки вони не охоплюються тільки питаннями власно національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Кононенко С.В., Власюк О.С. Актуальні аспекти вдосконалення моделі національної безпеки / Стратегічна панорама. № 1, 2017 / К. : НІСД. С. 17–23.
2. Закон України «Про національну безпеку України» (*Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2018, № 31, ст. 241.
3. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015.
4. Паспорти спеціальностей, затверджено постановою президії ВАК України від 8 жовтня 2008 р. № 45.
5. Примірний перелік та опис предметних напрямів досліджень в межах спеціальності 081 «Право», затверджений наказом МОН України № 1477 від 28.12.2018.
6. *Наукові дослідження в галузі права національної безпеки та військового права – на новий рівень* / Українське право від 17.01.2019 <http://ukrainepravo.com/news/ukraine/v-ukrayini-viyskove-pravo-planuyut-vyvesty-na-novyuy-riven/>.

